

Czesław Strzyżewski

Jankowo Dolne, st. 21, gm. Gniezno,
woj. poznańskie, AZP 49-35/146

Informator Archeologiczny : badania 27, 112-113

1993

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

nionych łąkach, z licznym materiałem ceramicznym naczyniowym na powierzchni. Sytuacja terenowa jednoznacznie wskazywała na istnienie tutaj w okresie średniowiecza i nowożytności osadnictwa obronnego. W archiwaliach nie znaleziono informacji o dworach.

W wyniku przeprowadzonych badań o charakterze sondażowym uzyskano dane wskazujące na istnienie przynajmniej dwóch faz użytkowania obiektów. Pierwsza faza dotyczy dwóch mniejszych wzniesień, położonych bliżej rzeki, otoczonych całkowicie mokradłami. Na jednym z nich ułokowano ok. 1400 r. drewniany dwór otoczony palisadą. Materiał ceramiczny naczyniowy wydobyty z warstw wskazuje na użytkowanie obiektu do ok. 1600 r. Na drugim wzniesieniu stwierdzono występowanie ceramiki naczyniowej odpowiadającej chronologicznie opisanemu wyżej obiektowi, aczkolwiek w sondażowym wykopie i odwiertach nie uchwycono nawarstwień kulturowych. Druga faza wiąże się z ułokowanym na trzecim, najwyższym wzniesieniu dworu, prawdopodobnie murowanego, o czym świadczą wyorywane przez rolników liczne cegły i kamienie. Wykop sondażowy pozwolił stwierdzić istnienie negatywu fundamentu jakiegoś budynku i przylegającej doń szachulcowej dobudówki. Zakres prac nie pozwala na dalsze idące analizy i wnioskowania. Na podstawie uzyskanego materiału ceramicznego naczyniowego można wstępnie datować obiekt na XVII w., kres jego istnieniu położył pożar.

Pierwsze, drewniane założenie obronne należy wiązać z wymienianym w księgach sądowych brzeskich Janem z Janiszewa herbu Rola. Janiszewscy władali Janiszewem do poł. XVI w., później wieś była własnością Kobielnickich herbu Godziemba. Od poł. XV w. połowa wsi należała do Stanisława z Lubrańca, prawdopodobnie z początkiem XVII w. cała stała się własnością tego rodu. Budowę murowanego dworu przypisać można zapewne Dąbskim (Dąbskim) herbu Godziemba — jednej z najzamożniejszych rodzin kujawskich. W Janiszewie znajdowałyby się kolejna, trzecia po Lubrańcu i Śmiłowicach ich siedziba na Kujawach.

Łącznie wykonano na trzech obiektach 261 odwiertów i przebadano wykopami powierzchnię 35 m².

Badania będą kontynuowane w przyszłym roku w celu pełniejszego rozpoznania założeń obronnych.

Jankowo Dolne, st. 21
gm. Gniezno, woj. poznańskie
AZP 49-35/146

Muzeum Początków Państwa Polskiego
w Gnieźnie

Badania prowadził mgr Czesław Strzyżewski. Finansowane przez Konserwatora Zabytków Archeologicznych na woj. poznańskie i Muzeum Początków Państwa Polskiego w Gnieźnie. Czwarty sezon badań. Zabudowa dworska z późnego średniowiecza i czasów nowożytnych, punkt osadniczy kultury pomorskiej, osada wczesnośredniowieczna.

Badania skoncentrowano na terenie ruin dworu, którego fundamenty kamienne z XVI w. były wykorzystane w XVII i 1. poł. XVIII w. Założono 2 wykopy i 5 sondazy o łącznej powierzchni 127 m². Wyeksplorowano ponad połowę gruzowiska dworu, spalonego ok. poł. XVIII w.

Fundament miał wymiary 8,12 (południowy zachód-północny wschód) x 7,4-7,6 m, a grubość jego wynosiła 0,6-1,1 m. Wypełnisko w postaci przepalanej gliny, ziemi, spalonego drewna z kilku poziomów budowli, zapewne piętrowej, miało miąższość 2,4-2,54 m. W glinie spajającej kamienie fundamentu znaleziono ułamki cegieł gotyckich oraz kafli z końca XV w., w tym jeden z kopijnikiem trzymającym tarczę z herbem Nałęcz. Natomiast w zwalisku wnętrza piwnicy dworu odkryto duże ilości ceramiki naczyniowej oraz kafle garnkowe i płytowe z XVII w., a wśród nich okazy z herbem Rawicz, jak również ułamki malowanych kafli z XVIII w. Wydobyto również fragm. naczyń szklanych, szyb okiennych, płytek posadzkowych i cegieł oraz kości zwierzęce i drewno. Znaleziono liczne

gwoździe, ćwieki, podkówki, noże, sprzączki, okucia, zawiasy i inne przedmioty żelazne, osetki kamienne, tarczkę-guz miedzianą, fragm. fajki, ciężarek gliniany oraz 6 monet miedzianych i fragm. szeląga srebrnego z XVII w. W dolnej części obiektu odsłonięto zarysy po siedmiu słupach drewnianych oraz pozostałości drewnianej podłogi obiektu z XV w. z kamieniem żarnowym i szkieletem zwierzęcym. W pobliżu odkryto też fragm. wkopu z XVIII w. W sondażu 4 natrafiono na narożnik nowożytnego fundamentu kamiennego, którego nie eksplorowano.

W innych wykopach znaleziono liczne ułamki kafli z 2. poł. XV w., a wśród nich obiekty zdobione motywami religijnymi (Samson zwyciężający lwa, kuszenie Chrystusa), scenami rycerskimi i dworskimi, a głównie herbami, w tym Poraj arcybiskupa i prymasa Jana Gruszczyńskiego (1464–1473), Habsburgów, Jastrzębiec, Korzbok, Łabędź, Wadwicz, Wieniawa i Zaremba. Wystąpiły również ułamki ceramiki kultury pomorskiej, a także z XII–XIV w.

Materiały znajdują się w Muzeum Początków Państwa Polskiego w Gnieźnie.
Badania będą kontynuowane.

Krasnystaw, st. 100
gm. loco, woj. chełmskie
AZP 83-87/—

Usługi Archeologiczne Stanisław Go-
lub Powstańców Warszawy 3, m. 26
22-100 Chełm

Badania prowadził mgr S. Golub (autor sprawozdania), uczestniczyła mgr E. Sobczuk. Konsultant dr hab. I. Kutylowska. Finansowane przez Izbę Skarbową w Chełmie. Badania ratownicze. Pozostałości fosi z okresu późnego średniowiecza i czasów nowożytnych.

W związku z rozbudową Urzędu Skarbowego w Krasnymstawie, ul. Rzeczna 5, zlokalizowanego w pobliżu zespołu pojezuickiego z XVII/XVIII w., zaistniała możliwość przeprowadzenia ratowniczych badań archeologicznych.

Ze względu na małą powierzchnię do założenia wykopów, bliskość fundamentów budowanego budynku z jednej strony i ziemnego kabla elektrycznego z drugiej, zastosowano metodę szybową. Założono 3 małe wykopy: dwa 1,5 x 2 m oraz jeden 3 x 1,5 m. Po natrafieniu w wykopie 3 (3 x 1,5 m) na pozostałości fosi przedłużono go zakładając wykop 3a (2 x 1 m), aby uzyskać przekrój fosi i uchwycić ewentualnie jej zasięg, choćby w jednym kierunku. Ogółem przebadano powierzchnię 12,5 m².

Celem badań było uchwycenie fosi zaznaczonej na XVIII-wiecznych rycinach. Cel osiągnięto, pozyskując częściowy profil z dnem obiektu. Jest to sztucznie przekopana fosa o rekonstruowanej głębokości 2,7 m. Została prawdopodobnie na tym odcinku jednorazowo zasypana w związku z jakąś niwelacją tego terenu — może w pobliżu staromiejskiego cypla prowadzono prace budowlane? Szerokość fosi jest trudna do ustalenia — w dolnej partii mogła mieć ok. 5 m, w górnej 8–10 (są to bardzo przybliżone dane).

Z materiałów zabytkowych pozyskano między innymi: 334 fragm. ceramiki, 21 fragm. kafli, 31 fragm. szkła, 13 gwoździ żelaznych oraz 112 fragm. kości zwierzęcych. Na uwagę zasługują: fragm. porcelanowej figurki, 2 stopki od pucharków szklanych, fragm. kafla garnkowego, miedziana miseczka oraz czaszka? konia.

Większość materiałów zabytkowych datować można na XVII/XVIII w. Mniej licznie, ale występują materiały nawet od XIII w., liczniejsze są XV–XVI-wieczne do zupełnie współczesnych.

Zabytki oraz dokumentację przekazano Muzeum Regionalnemu w Krasnymstawie.
Badania nie będą kontynuowane.